

a portai francia követtel közvetlen tárgyaljon a nyugati hatalmakkal való szövetkezés ügyében s egyúttal eszközölje ki a porta beleegyezését is. Fáradozása azonban ekkor nem járt sikerrel. 1642 márcz. 24-én halt el; alig két évvel ezelőtt lépett házasságra Szentpáli János özvegyével, Petki Erzsébettel.

Nagyszámú követjelentésein kívül egy emlékiratot s négy naplótöredéket ismerünk tőle. Emlékiratában az 1613-tól 1630-ig terjedő évek eseményeiről számol be; nem részletez, inkább összefoglal és bírál. Innen van az, hogy nem minden eseményt jegyez fel, hanem csak azokat említi meg, melyek szerinte kiható következményekkel jártak. A naplótöredékek az emlékirat kiegészítő részeiként tekinthetők; ezek főleg a részletek miatt érdekesek és fontosak s művelődéstörténeti vonatkozásainál fogva is figyelmet érdemelnek. Személye mindig a háttérben marad, mert ő csak a tényeket ismerteti, de azokat sem bonyodalmasan és elnyújtva, hanem tömören s inkább általános vonásokban. Követi jelentései természetesen más elbírálás alá esnek, mert ezeknél a főszempont a részlet; jelentései ezek következtében nagybecsű források, főleg Erdély és a porta viszonyának történetét illetőleg, de nem közömbösek világtörténeti vonatkozásaik sokfélesége miatt sem.

A dolgozatban, mely részben levéltári kutatások alapján épült fel — szorgalmas és törekvő egyéniség munkáját látjuk. Vannak ugyan benne hiányok s viszont felesleges részletek is — a mi kezdő író munkájánál egészen természetes, — egészben véve azonban szép reményekre jogosító tanulmány s ezért a szerzőt a további munkásságra buzdítjuk.

—CH. —E.

Öt erdélyi püspök rangemelése. Levéltári kutatásai alapján írta Dr. Temesváry János. Kolozsvár. Stief J. 1910. Nagy 80. 33 l.

Midőn Illyés András erdélyi püspök 1712 szept. 20-án elhalt, a bécsi udvar azonnal foglalkozni kezdett a püspöki szék betöltésének kérdésével. Égető szükségnek tartották Illyés utódának mielőbbi kineveztetését az erdélyi katolikusok vezető férfiai is, kik azonban arra alkalmas személyt az erdélyi clerus közt nem találván, Keresztély Ágost herczeg esztergomi érsekhez fordultak azzal a kéréssel, hogy a püspöki szék betöltését illetőleg a jelölést saját hatáskörében eszközölje, csupán csak arra legyen tekintettel, hogy a leendő püspök elsősorban erdélyi, vagy legalább is magyar származású legyen, lehetőleg olyan családból, hogy származása méltóságának tekintélyt és súlyt adjon. Az érsek ezek alapján III. Károly elé a következőket terjesztette jelöltekül:

Mártonfi György esztergomi kanonok nyitrai főesperest, Ghillány György esztergomi olvasókanonokot, Sigray János szepesi prépostot, Liptay János pozsonyi kanonokot. Az erdélyiek, sőt maga az érsek is, főképp Mártonfi kineveztetését óhajtották, ki székely köznemes családból származott s ezért az érsek azon megoldási módot ajánlotta az udvarnak, hogy Mártonfi előbb bárói rangra emeltessék s mint ilyen neveztessek ki erdélyi püspököknek. Így történt azután, hogy Mártonfit III. Károly 1713 febr. 18-án bárói rangra emelte s ugyanazon napon erdélyi püspökké is kinevezte.

Az erdélyi püspökök bárósítása Mártonfi után szokásossá lett. Mártonfi utódai közül azonban Antalfi János, Sorger Gergely, Sztojka Zsigmond Antal és Bajthay József Antal bárói méltóságra csak püspökké kineveztetésük után emeltettek s nem azzal egyidejűleg, mint Mártonfi. Szerző valamennyiök bárói diplomáját és sikerült címerrajzát adja, nevezettek nagyobbára levéltári adatok alapján megírt életrajzával együtt s így a dolgozat, melyet egyébiránt szerzőnek az erdélyi püspökség történetére vonatkozó értékes kutatásai egyik részletének tekinthetünk, becses és megbízható forrásmunka. —CH. —E.

Schönherr Gyula dr. emlékezete. A »Schönherr Gyula dr.« emléktábla leleplezése alkalmából szerkesztette *dr. Morvay Győző*, kiadta *özv. Schönherr Antalné.* Budapest. Lampel. 1910. 8°. 416 l.

A jelzett című kiadványban fiatal korában elhunyt érdemes történettudósunk emlékét elevenítette fel az anyai szeretet és őszinte baráti vonzalom érzése. Az édesanya nem tudott megnyugodni pótolhatatlan veszteségében s fia emlékét gyorsan felejtő korunkban e kötettel akarta megőrizni a jövő számára, fia egyik jó barátjának szellemi közreműködésével. Így jött létre ez a kiadvány *Morvay Győző* szerkesztésében, ki abban bevezetésképp Schönherrnek igen szépen és meleg szeretettel megírt életrajzát adja s azután Schönherrnek Nagybánya városára vonatkozó kisebb tanulmányait és cikkeit gyűjtötte össze, nagyszámú sikerült képpel együtt. Ilyenek : Nagybánya bányaváros pecsétjei és címere ; a város Szent István tornya és műemlékei, könyvtárai, múzeumegyesülete. Különösen értékesek a város monographiájának Schönherrtől megírt részletei, melyek Nagybánya kialakulásának és meginduló fejlődésének kezdetét tárgyalják s jóllehet első kidolgozásukban maradtak ránk, becses adatokként tekinthetők. Megkönnyítik az egyes dolgozatok és cikkek megértését Morvaynak, a város multja kiváló ismerőjének, magyarázó jegyzetei.